

CYNGOR SIR CEREDIGION

ADRODDIAD I:	Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus
DYDDIAD:	22 Mehefin 2023
LLEOLIAD:	Siambur y Cyngor, Penmorfa a Zoom
TEITL:	Erydu Arfordirol, Llifogydd a Newid Hinsawdd
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Cynnig diweddariad am ddatblygiad Newid Hinsawdd ac Erydu Arfordirol / Llifogydd
RHESWM Y MAE'R PWYLLGOR CRAFFU WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH	Monitro'r cynnydd sy'n cael ei wneud

Cefndir:

Mae newid hinsawdd yn golygu y byddwn yn wynebu digwyddiadau tywydd mwy aml neu ddifrifol megis llifogydd, sychder a stormydd. Mae'r digwyddiadau hyn yn dwyn 'risgiau ffisegol' sy'n cael effaith uniongyrchol ar gymunedau ac y mae ganddynt y potensial i effeithio ar yr economi.

Mae rhannau o arfordir Ceredigion yn dueddol o gael eu heffeithio gan erydu arfordirol a llifogydd, ac mae rhai cymunedau mewndirol mewn perygl o ddiodeff llifogydd afonol a cholli tir gan gyrsiau dŵr.

Gallai'r effeithiau fod yn bellgyrhaeddol, wrth i randdeiliaid wynebu canlyniadau a allai fygwth bywydau neu newid bywydau, gan effeithio ar sectorau mawr o'r Sir/Cyngor. Yn ogystal, gallai methu lleihau effeithiau newid hinsawdd arwain at ganlyniadau amgylcheddol, ariannol ac i enw da y Cyngor gan gynnwys ar ffurf cosbau ariannol am fethu cyflawni targedau Llywodraeth Cymru ynghylch rheoli carbon a bioamrywiaeth. Bydd effeithiau anuniongyrchol yn cynnwys newidiadau i'r pryfed, y plâu a'r clefydau y byddant yn cytrefu ac yn effeithio ar ein hamgylchedd. Yn ogystal ag effeithiau uniongyrchol y rhain, bydd yr effeithiau ar amser staff a'r costau eraill o ddelio â'r rhain yn arwyddocaol. Mae colli brigdwf oherwydd Clefyd Coed Ynn eisoes yn arwain at ganlyniadau ar gyfer microhinsoddau lleol a bydd yn gwaethygu effeithiau newid hinsawdd ac yn cyfrannu atynt hefyd.

Cydnabyddir bod yn rhaid i ni arwain trwy esiampl a gwneud popeth y gallwn i leihau newid hinsawdd yn y dyfodol a mynd i'r afael â'r risgiau sy'n gysylltiedig ag ef, a'u lleihau. Rhaid datblygu a gweithredu strategaethau a mentrau polisi sy'n cynnwys elfennau ar gyfer cydnerthedd ecosystemau, gwelliannau bioamrywiaeth a chynlluniau lleihau llifogydd os ydym yn mynd i lwyddo i leihau ein hól troed carbon a lleihau'r risg i'n prif seilwaith, ein hasedau, ein preswylwyr a'n cymunedau a'n tirlun.

Cyfrifoldebau Erydu Arfordirol a Llifogydd

Erydu arfordirol

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn Awdurdod Diogelu'r Arfordir dan Ddeddf Amddiffyn y Glannau 1949, a dan y Ddeddf honno, mae ganddo bwerau caniatol i gyflawni Gwaith Diogelu'r Arfordir er mwyn diogelu tir mewn ffyrdd sy'n angenrheidiol yn ei farn ef.

Mae Deddf Rheoli Llifogydd a'r Arfordir 2010 yn diffinio rolau a chyfrifoldebau 'Awdurdodau Rheoli Risg'. Yng Nghymru, y rhain yw NRW, y 22 awdurdod lleol yng Nghymru (sy'n cyflawni rôl Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol), awdurdodau priffyrdd a chwmnïau dŵr a carthffosiaeth. Ceir cyrff eraill sydd â rôl anstatudol o fewn FCERM, gan gynnwys tîfeddianwyr preifat a pherchnogion asedau seilwaith megis Network Rail a'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol.

Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yng Nghymru, <https://www.gov.wales/national-strategy-flood-and-coastal-erosion-risk-management-wales>

Dan y Ddeddf, rhaid i Weinidogion Cymru ddatblygu, cynnal, a gweithredu strategaeth ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru.

Llifogydd Arfordirol ac Afonol

Dan Reoliadau Perygl Llifogydd 2009, mae gofyn i Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol (LLFAs) nodi a mapio peryglon a risgiau sy'n ymwneud â llifogydd. Mae'r Ddeddf yn rhoi cyfrifoldeb ar LLFAs i ddatblygu, cynnal, gweithredu a monitro strategaeth ar gyfer rheoli perygl llifogydd lleol hefyd.

<http://www.ceredigion.gov.uk/resident/coast-countryside/coastal-flood-risk-management/local-flood-risk-management>

Mae gan awdurdodau lleol unedol yng Nghymru bwerau i reoli perygl llifogydd lleol fel Awdurdodau Llifogydd Lleol Arweiniol, yn unol â Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru (NRW) yn gyfrifol am reoli risg llifogydd gan brif afonydd a'r môr. Yn ogystal, mae NRW yn cyflawni gweithgareddau penodol ar gyrsiau dŵr cyffredin er mwyn lleihau'r risg, megis newid lefelau dŵr a gwaith sy'n bodoli eisoes. Mae gan NRW rôl trosolwg strategol a goruchwyliaeth gyffredinol hefyd.

Cynllun Rheoli Traethlin 2

Er mwyn mesur y risg i'n cymunedau arfordirol, datblygodd Cyngor Sir Ceredigion, gan weithio gydag Awdurdodau Lleol eraill, Gynllun Rheoli Traethlin Gorllewin Cymru (SMP2) <http://www.ceredigion.gov.uk/resident/coast-countryside/coastal-flood-risk-management/shoreline-management-plan-smp/>

Cwblhawyd SMP2 yn 2012 ac mae'n cynnig asesiad ar raddfa fawr o'r risgiau sydd ynghlwm â phrosesau arfordirol sy'n arwain at erydu a llifogydd, gan gyflwyno fframwaith polisi er mwyn lleihau'r risgiau hyn i bobl ac i'r amgylchedd datblygedig, hanesyddol a naturiol mewn ffordd gynaliadwy ymlaen i'r ail ganrif ar hugain.

Cynhyrchwyd SMPs ar draws y wlad am y tro cyntaf yn ystod y blynyddoedd ar ôl 2000, a chwblhawyd yr adolygiad cyntaf yn 2012, a oedd yn ystyried:

- Pryderon a oedd yn bodoli eisoes
- Y risgiau newydd sy'n gysylltiedig â lefel y môr yn codi
- Y manteision y mae amddiffynfeydd yn eu cynnig yn erbyn llifogydd yn y dyfodol
- A ydym yn gallu parhau i gynnal amddiffynfeydd
- Sut y mae rheoli'r arfordir ac aberoedd yn effeithio ar fuddiannau eraill

Mae risg llifogydd ac erydu yn fygythiad arwyddocaol sy'n effeithio ar yr arfordir ac ar gymunedau ar hyd arfordir Ceredigion, ac mae SMP2 wedi nodi datrysiadau integredig a fydd yn sicrhau rheolaeth gynaliadwy yr arfordir ar gyfer y dyfodol.

Mae SMPs yn cyfrannu at y ddealltwriaeth well o draethlin y DU, er mwyn datblygu fframwaith polisi tymor hir ar gyfer rheoli arfordirol a rheoli amddiffynfeydd arfordirol mewn ffordd gynaliadwy. Cyflwynwyd yr SMPs i reoli risg yn wreiddiol, ond mae'r rhai diwygiedig wedi mabwysiadu safbwynt mwy holistig, gan bennu gweledigaeth ar gyfer rheoli'r arfordir dros y 100 mlynedd nesaf

Rhannwyd arfordir Gorllewin Cymru yn ugain parth datblygu polisi, ac roedd 6 o'r parthau hyn yn cynnwys rhan o arfordir Ceredigion:

- PDZ5 – Aber Afon Teifi
- PDZ6 – Aber-porth i Geinewydd
- PDZ7 – Ceinewydd i Ffos-y-ffin
- PDZ8 – Ffos-y-ffin i Lanrhystud
- PDZ9 – Llanrhystud i Sarn Cynfelin
- PDZ10 – Sarn Cynfelin i Donfannau

Cynigiwyd 'Bwriad Rheoli' ar gyfer pob darn o arfordir, ac er bod SMP2 yn ddogfen anstatudol, mae'n cynnig y fframwaith sy'n sylfaen ar gyfer y datblygiad yn y parth arfordirol.

Gellir gweld enghraifft o'r dull gweithredu integredig a chynaliadwy tuag at amddiffyn yr arfordir yn Borth, lle y mae dau gam cyntaf cynllun amddiffyn yr arfordir a adeiladwyd yn cynrychioli dull gweithredu addasol tuag at amddiffyn y pentref.

Un o allbynnau SMP2 oedd datblygu 'Cynllun Gweithredu', y mae Ceredigion wedi adrodd am gynnydd yn ei erbyn yn ddiweddar iawn i LIC, ac mae fersiwn cryno o'r daenlen a gyflwynwyd wedi cael ei gynnwys fel Atodiad A.

Monitro Traethau

Un o brif 'gamau gweithredu' SMP2, ac a gofnodir yn y Cynllun Gweithredu mewn perthynas ag arfordir Ceredigion, yw monitro arfordirol.

Mae Cyngor Sir Ceredigion (a Chyngor Dosbarth Ceredigion cyn hynny) wedi bod yn coladu rhywfaint o ddata monitro traethau er 1995. Ar yr adeg honno, coladwyd y proffiliau traethau gan arolwg topograffeg, ond er 2006, coladwyd y wybodaeth trwy gyfrwng LIDAR.

Mae LIDAR (Canfod Golau a Phellterau) yn ddull mapio ac yn system a osodir ar awyren sy'n mesur pellteroedd i darged trwy oleuo'r targed gyda golau laser pwls ac yna, sy'n mesur y pylsiau a adlewyrchir gan ddefnyddio synhwyrdd. Yna, gellir defnyddio gwahaniaethau rhwng amseroedd dychwelyd y laser a thonfeddi i greu arolygon digidol o'r tir.

Defnyddiwyd data mapio yn hanesyddol er mwyn cyfrannu at raglen monitro flynyddol a oedd yn cynnig crynodeb o'r newidiadau i broffil traeth dros gyfnod o 12 mis. Er 2015, o ganlyniad i bwysau ariannol, ni chomisiynwyd yr adroddiad blynyddol, ond mae'r wybodaeth a goladwyd yn parhau i fod yn hynod werthfawr wrth ddatblygu cynlluniau amddiffyn arfordirol.

2017 oedd yr ail flwyddyn ar hugain pan gynhaliwyd arolygon traeth ar hyd yr arfordir, ac o ganlyniad, coladwyd data dros gyfnod hir erbyn hyn, ac mae hyn wedi galluogi'r Cyngor i nodi tueddiadau hirdymor o ran croniant ac erydu ar hyd traethau pan gaiff cynlluniau eu datblygu.

Mae'r 15 lleoliad oddi ar yr arfordir lle'r oedd Cyngor Sir Ceredigion wedi gwneud gwaith monitro yn 2017 fel a ganlyn:

- Pen Yr Ergyd/Aber Afon Teifi
- Aber-porth
- Tre-saith
- Llangrannog
- Bae Ceinewydd
- Llanina
- Traeth y De Aberaeron
- Traeth y Gogledd Aberaeron
- Aber-arth
- Llansanffraid
- Llanrhystud
- Tan-y-Bwlch
- Y Ro Fawr (De Aberystwyth)
- Rhodfa Fuddug a Glan-y-Môr (Gogledd Aberystwyth)
- Borth i Ynys-las

Amcan y gwaith monitro yw cyfrannu at benderfyniadau ac arferion rheoli arfordirol lleol. Wrth ychwanegu pob blwyddyn o ddata newydd i'r rhaglen fonitro, mae modd nodi tueddiadau a newid dros y tymor hir. O ganlyniad i'r data hwn, nid yn unig y gall y penderfyniad i ymyrryd fod yn un mwy gwybodus, ond mae modd ystyried y cwestiwn ynghylch y ffordd orau o ymyrryd hefyd.

Cyfrannwyd at ddyluniadau cynlluniau amddiffyn yr arfordir yn Nhraeth y Gogledd Aberaeron a Borth (Camau 1 a 2) gan ddata a goladwyd yn ystod y rhaglen fonitro barhaus, ac mae'r data yn cael ei ddefnyddio nawr i gynorthwyo wrth gynllunio cynlluniau amddiffyn arfordirol yn Aberystwyth ac yn Harbwr/Traeth y De Aberaeron.

Defnyddiwyd y dadansoddiad o ddata hanesyddol yn ystod datblygiad SMP2 i ddatblygu'r rhaglen fonitro, fel bod modd datblygu darlun cyffredinol o esblygiad traethau.

Ar ôl sefydlu Canolfan Monitro Arfordirol Cymru (WCMC) yn 2018, mae'r cyfrifoldeb (ac felly, cyllid gan LIC) dros goladu gwybodaeth monitro arfordirol ar ysgwyddau WCMC, ac ni all Cyngor Sir Ceredigion wneud cais am gyllid ar ffurf grant gan Lywodraeth Cymru mwyach i dalu am goladu gwybodaeth LIDAR i gynorthwyo ei rhaglen monitro arfordirol.

Mae Canolfan Monitro Arfordirol Cymru (WCMC) yn parhau i arolygu'r arfordir a gaiff ei ddiogelu ar ran CSC, ac mae eu defnydd o dechnoleg yn cynyddu cyfanswm a chywirdeb y data y mae modd ei gasglu. Yn ogystal, mae WCMC yn dymuno gweithio mewn partneriaeth ag Adran Pensaernïaeth a Pheirianneg Sifil – Prifysgol Caerfaddon, sy'n dymuno gosod sganiwr laser parhaol yn Borth am gyfnod o 12 mis fel rhan o gyflwyniad ar gyfer y Pwnc Amlwg ar Draethau Graean a gyhoeddwyd yn ddiweddar gan y Cyngor Ymchwil Amgylchedd Naturiol (NERC) sy'n werth £3m, ac a fydd yn cynorthwyo wrth fonitro symudiad y traeth graean fel rhan o Amddiffynfa Arfordirol Borth er mwyn sefydlu rhaglen weithredol a chynnal a chadw yn y dyfodol.

Cefnogir y cynlluniau canlynol gan grantiau Llywodraeth Cymru sy'n ceisio rheoli risg llifogydd mewn cymunedau y nodwyd bod eiddo ynddynt wedi dioddef llifogydd yn hanesyddol. Adroddir yr holl gynlluniau Grant a ariannir gan FCERM LIC i Dîm Perygl Llifogydd ac Arfordirol LIC bob chwarter gyda diweddariadau am y cynnydd a hawliadau ariannol

Lliniaru Llifogydd, Pentref Llandre

Cyfanswm y Grant a ddyfarnwyd - £55,000
Dyddiad Dod i Ben y Grant – 30/06/2023

Penodwyd Atkins yn ymgynghorwyr [dyddiad] i gynnal asesiad Achos Busnes Amlinellol o'r problemau llifogydd yr adroddwyd amdanynt i'r gogledd o'r pentref. Mae'r llwybr gollwng o'r dalgylch yn llifo i ddau bwl arafu a adeiladwyd o friciau, sy'n rhyddhau dŵr wyneb trwy seiffon dan lein Rheilffordd Cambria i'r cwrs dŵr.

Mae Atkins wedi modelu llif y dŵr wyneb hyd yn hyn, ac maent yn aros am ddata arolygu gan Network Rail er mwyn gallu cwblhau'r gwaith OBC.

Risgiau – ni cheir gwybodaeth gan NR mewn pryd er mwyn gallu cwblhau'r asesiad. Mae LIC wedi cael eu diweddaru am y cynnydd trwy gyfrwng

Adroddiadau Chwarterol ac mae Ffurflenni Amrywio ar gael ar gyfer y cynllun, y bydd gofyn cael amser/arian ychwanegol i'w llenwi.

Lliniaru – Cais Amrywio Ychwanegol i LIC er mwyn caniatáu i'r ymgynghorydd gwblhau'r OBC

Canlyniadau Disgwyliedig – Deall mecanweithiau llif llifogydd a maint y gwaith arafu sy'n ofynnol er mwyn rheoli'r llif i atal eiddo rhag dioddef llifogydd. FBC i adeiladu unrhyw seilwaith er mwyn rheoli risg gormodol gan lifogydd

Ffrwd Borth

Cyfanswm y Grant a ddyfarnwyd - £50,000

Dyddiad Dod i Ben y Grant – 31/03/2024

Penodwyd Amey Ltd ym mis Medi 2022 i gynnal achos Busnes Amlinellol i asesu mecanweithiau draenio a llifogydd y ffrydiau draenio amrywiol sy'n rheoli dŵr wyneb o ddalgylchoedd sy'n llifo o Borth Uchaf. Cynhaliwyd cyfarfod cychwynnol a chytundeb cwmpas gydag Amey Ltd, fodd bynnag, ni fu unrhyw gynnydd er gwaethaf ceisiadau Swyddogion am ddiweddariadau a phenderfynwyd terfynu'r contract ac adroddwyd am hyn i LIC. Adroddir amberfformiad gwael Amey i'r swyddogaeth gaffael gan ddefnyddio gweithdrefn DPA Contract Fframwaith. Mae LIC wedi cymeradwyo amrywiad grant er mwyn parhau gyda phrosiect OBC yn 2024 gydag ymgynghorydd amgen. Caiff unrhyw waith a gyflawnwyd gan Amey Ltd ei adfer a'i drosglwyddo i'r ymgynghorydd newydd ar ôl iddynt gael eu penodi.

Risgiau – Oedi wrth benodi er mwyn gallu cyflawni'r gwaith erbyn dyddiad cau y grant.

Lliniaru – Cais Amrywio ychwanegol i LIC er mwyn caniatáu i'r ymgynghorydd gwblhau'r OBC

Canlyniadau Disgwyliedig – Deall mecanweithiau llif llifogydd yn Borth a lle yr adeiladwyd dros y ffrydiau, unrhyw adrannau sydd wedi dymchwel ac effeithiau posibl y rhain ar lifogydd yn rhan isaf Borth o'r tir (nid y môr)

Capel Bangor

Cyfanswm y Grant a ddyfarnwyd - £80,000

Dyddiad Dod i Ben y Grant – 30/06/2023

Penodwyd WSP i gynnal adolygiad o'r Adroddiad Asesu Rhagarweiniol a gynhaliwyd yn 2015 yn dilyn llifogydd 2012 er mwyn sicrhau ei fod yn cyd-fynd â gofynion asesu prosiect LIC a diweddaru'r data. Mae'r OBC a gyflawnir wedi cwblhau'r modelu ac mae gofyn i NRW adolygu ac arfarnu'r modelu cyn y bydd modd symud datrysiadau dylunio yn eu blaen i'w hargymell. Mae'r model wedi bod gydag NRW er Ch3 22-23, ac ni ellir gwneud unrhyw gynnydd pellach nes y caiff hwn ei adolygu.

Risgiau – Oedi parhaus gan NRW.

Lliniaru – Cais Amrywio ychwanegol i LIC er mwyn caniatáu i'r ymgynghorydd gwblhau'r OBC

Canlyniadau Disgwyliedig – Disgwylir i ddatrysiadau diwygiedig gan gynnwys cynllun Rheoli Risg Llifogydd Naturiol gael eu dwyn ymlaen i FBC.

Tal-y-bont

Cyfanswm y Grant a ddyfarnwyd - £80,000
Dyddiad Dod i Ben y Grant – 30/06/2023

Penodwyd WSP i gynnal adolygiad o'r Adroddiad Asesu Rhagarweiniol a gynhaliwyd yn 2015 yn dilyn llifogydd 2012 er mwyn sicrhau ei fod yn cyd-fynd â gofynion asesu prosiect LIC a diweddarau'r data. Mae'r OBC a gyflawnir wedi cwblhau'r modelu ac mae gofyn i NRW adolygu ac arfarnu'r modelu cyn y bydd modd symud datrysiadau dylunio yn eu blaen i'w hargymell. Mae'r model wedi bod gydag NRW er Ch3 22-23, ac ni ellir gwneud unrhyw gynnydd pellach nes y caiff hwn ei adolygu.

Risgiau – Oedi parhaus gan NRW.

Lliniaru – Cais Amrywio ychwanegol i LIC er mwyn caniatáu i'r ymgynghorydd gwblhau'r OBC

Canlyniadau Disgwyliedig – Disgwylir i ddatrysiadau diwygiedig gan gynnwys cynllun Rheoli Risg Llifogydd Naturiol gael eu dwyn ymlaen i FBC.

Cafwyd y Drwydded Forol mewn perthynas â CDS a chaniatâd cynllunio Aberaeron a disgwylir penodi contractwr tua canol 2023. Mae achosion busnes yn cael eu datblygu ar gyfer y cynlluniau posibl yn Aberystwyth, Borth a Llangrannog.

Diweddariadau diweddaraf – Arfordirol

Cynllun amddiffyn yr Arfordir Aberaeron

- Rhoddwyd caniatâd cynllunio.
- Proses asesu tendr wedi'i chwblhau
- Parhau i ddiweddarau adroddiad FBC.
- Cwblhau lluniadau a dogfennau adeiladu.
- Arolwg dyfrgwn wedi'i gwblhau
- Caniatâd FRAP NRW wedi'i sicrhau.
- Caniatâd SUDS wedi'i sicrhau.

Cynllun amddiffyn yr Arfordir Aberystwyth

- Asesiad Ecolegol (astudiaeth desg) – 100% wedi'i gwblhau.
- Geomorffoleg (astudiaeth desg) - 50% wedi'i gwblhau.
- Gwaith ar opsiynau morglawdd – 50% wedi'i gwblhau.
- Geodechnegol (astudiaeth desg) – 80% wedi'i gwblhau.
- Asesiad Tirlun – 60% wedi'i gwblhau.
- Modelu rhifol morgloddiau sydd wedi'u cynnwys mewn rhestr fer – 25% wedi'i gwblhau.

Cynllun amddiffyn yr Arfordir Borth – Cam 1 a 2

Mae angen cynnal adolygiad perfformiad arfordirol a pharatoi Cynllun Rheoli parhaus posibl o'r ardal wrth ben deheuol gwaith Cam 2. Yn y dyluniad, cydnabuwyd y bydd angen gwneud ychydig waith parhaus i reoli gwaddodion efallai, gyda'r posibilrwydd o ailgylchu gwaddodion yn lleol er mwyn newid lefel y diogelwch wrth ymateb i brosesau arfordirol naturiol.

Yn gyffredinol, mae'r cynllun yn perfformio yn ôl y cynllun/disgwyl, ond ceir lleoliadau unigol sy'n peri pryder ac y mae gofyn ymchwilio iddynt a'u hystyried ymhellach fel rhan o'r rhaglen fonitro.

Mae ymgynghorwyr sy'n ymwneud ag SMP 1 a dylunio dyluniadau Cam 1 a 2 Borth, a gyflenwyd â'r holl ddata angenrheidiol trwy gyfrwng Grŵp Arfordirol Gorllewin Cymru a Chanolfan Monitro Cymru, wedi cael eu comisiynu i gyflawni'r gwaith canlynol fel rhan o'r cynllun rheoli parhaus,

- Adolygu meini prawf rheoli
- Ymddygiad Traeth
- Adolygiad Diogelu
- Adolygiad Rheoli

Cynllun Amddiffyn yr Arfordir Borth – Cam 3

- Mae NRW yn gweithio ar eu OBC eu hunain ar gyfer y Dyfi a'r Leri ar hyn o bryd.
- O ganlyniad i'r uchod, mae CSC wedi atal eu OBC nhw am y tro, nes i NRW ddal i fyny.
- Mae swyddogion CSC yn parhau i fynyachu cyfarfodydd cynnydd gyda swyddogion o NRW a'u hymgynghorwyr.
- Yn dilyn cyfarfodydd gydag NRW a'u hymgynghorwyr, mae wedi dod yn amlwg na fydd eu OBC nhw am y Dyfi a'r Leri yn cael ei gwblhau erbyn 30 Mawrth 2023 ac fe allai barhau i mewn i 2024. Mae CSC yn canlyn NRW i gyflymu'r broses o gwblhau'r gwaith.
- Bydd CSC yn parhau i gydweithio'n agos gydag NRW a'u hymgynghorwyr ynghylch y ddau OBC.
- **RISG.** Caiff y rhaglen ei rheoli gan gynnydd NRW ar eu OBC.

Cynllun Amddiffyn yr Arfordir Llangrannog

- Cwblhawyd trafodaethau gydag ymgynghorydd CSC ynghylch yr ymgynghoriad cyhoeddus.
- Mae gwaith wedi cychwyn i gynllunio ar gyfer yr ymgynghoriad cyhoeddus ym mis Mehefin '23

Rheoli Prosiect:

Penodwyd Rheolwr Prosiect ar 1 Ionawr 2019 er mwyn datblygu ac adeiladu'r ddau gynllun, a'i rôl ef yw cydlynu'r gweithgareddau dyddiol er mwyn sicrhau bod gofynion cyffredinol y prosiect ar gyfer y ddau gynllun yn cael eu bodloni.

Mae'r Rheolwr Prosiect yn adrodd yn uniongyrchol i'r Rheolwr Corfforaethol Gwasanaethau Priffyrdd a bydd yn arwain Tîm Prosiect a fydd yn cynnwys yr ymgynghorydd ar gyfer pob cynllun, ynghyd â'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol a byddant yn cyfarfod bob mis.

Wrth i'r prosiectau symud tuag at weithgarwch ymgysylltu ac ymgynghori gyda chymunedau lleol a rhanddeiliaid, efallai y bydd angen sefydlu grwpiau pellach o is-dimau er mwyn symud elfennau unigol o'r cynlluniau yn eu blaen, y bydd angen i Fwrdd Prosiect eu cymeradwyo.

Penodir Rheolwr Prosiect newydd yn fuan gan bod deiliad presennol y swydd yn ymddeol ac mae'r broses recriwtio yn mynd rhagddi.

Diweddariadau Diweddaraf – Afonol

Teras Highmead / Llanybydder a Llandysul / Pont Tyweli

Mae Ceredigion a Sir Gaerfyrddin, fel yr awdurdod arweiniol, wedi bod ac yn parhau i ddatblygu'r OBC a'r FBC ac mae gofyn cael cyllid ar ffurf grant LIC ar gyfer y gwaith ymgynghori arbenigol. Mae'r ddau Awdurdod wedi gweithio gyda ac ar ran NRW ar

y datblygiad hwn. Mae NRW yn gyfrifol am reoli risg llifogydd gan brif afonydd a'r môr.

Mae LIC bellach wedi cadarnhau y byddant yn darparu cronfa grant bellach ar gyfer y cam FBC. O ran amserlenni, nodir y bydd FBC yn cael ei gwblhau erbyn diwedd mis Mawrth 2024.

RISG. Nid yw'r FBC yn trosi yn waith adeiladu yn awtomatig ac mai NRW fydd yr awdurdod arweiniol yn dilyn y cam hwn.

Erydu Arfordirol a Llifogydd

Nodwyd Digwyddiadau Llifogydd ac Erydu Arfordirol ar y Gofrestr Risg Corfforaethol fel un o'r prif risgiau y mae ein preswylwyr, ein cymunedau a'n prif seilwaith yn ei wynebu mewn perthynas â newid hinsawdd a'r cynnydd a ragwelir yn nifer y stormydd a fydd yn digwydd.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn Awdurdod Diogelu'r Arfordir dan Ddeddf Amddiffyn y Glannau 1949, a dan y Ddeddf honno, mae ganddo bwerau caniatol i gyflawni Gwaith Diogelu'r Arfordir er mwyn diogelu tir mewn ffyrdd sy'n angenrheidiol yn ei farn ef.

Fel Awdurdod Diogelu'r Arfordir, mae'r Cyngor yn rheoli ac yn cynnal a chadw dros 12 cilomedr o amddiffynfeydd arfordirol artiffisial (waliau môr, morgloddiau, grwynau, waliau cynnal y graig ac ati) sy'n diogelu nifer o'n cymunedau arfordirol a seilwaith y mae'r Cyngor yn berchen arno. Mae hyn yn cynnwys strwythurau megis y promenâd yn Aberystwyth, y Pierau yng Ngheinewydd ac yn Aberaeron, a waliau môr amrywiol ar hyd arfordir Ceredigion.

Mae'r 84 cilomedr o arfordir sy'n weddill mewn perchnogaeth breifat, ac mae tîffeddiannwyr preifat yn gyfrifol am ddiogelu eu heiddo nhw rhag erydu a llifogydd. Nid oes gan y Cyngor unrhyw gyfrifoldeb dros waith Amddiffyn Arfordirol ar gyfer eiddo preifat.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru i leihau'r risg i bobl ac i'r amgylchedd datblygedig a naturiol gan lifogydd ac erydu arfordirol, a dros y blynyddoedd diwethaf, mae wedi ymgymryd â chynlluniau mawr i amddiffyn yr arfordir yn Borth a Thraeth y Gogledd Aberaeron

Yn ogystal, mae'r Cyngor yn datblygu cynlluniau amddiffyn yr arfordir pellach ar gyfer ffrynt Aberystwyth, ardal Harbwr/Traeth y De yn Aberaeron, Borth/Ynys-las (Cam 3) a Llangrannog.

Rheoli Carbon a Newid Hinsawdd – Sero Net

Mae Cynllun Gweithredu y Strategaeth Ynni Rhanbarthol bellach wedi cael ei gwblhau ac yn aros i gael ei gymeradwyo trwy gyfrwng y broses wleidyddol berthnasol (Bwrdd TCC a'r Cabinet). Penodwyd ESC (Catapwlt Systemau Ynni) i gyflawni'r Cynlluniau Ynni Ardal Lleol (LAEPs) ar gyfer Ceredigion a Phowys a chynhelir y gweithdy ymgysylltu cyntaf â rhanddeiliaid ar gyfer LAEP Ceredigion ym mis Ionawr.

Penodwyd Swyddog Ynni Rhanbarthol er mwyn helpu i gyflawni mewn perthynas â phroses LAEP a bydd hefyd yn gallu cynnig rhywfaint o gymorth i Geredigion wrth gyflawni rhai cynlluniau a fydd yn cyfrannu at ein huchelgais Sero Net.

Y Strategaeth ULEV a fabwysiadwyd ac a gyhoeddwyd ar wefan y Cyngor dan 'Strategaethau a Chynlluniau' ar wefan y Cyngor.

<http://www.ceredigion.gov.uk/media/12211/ulev-strategy-and-action-plan-2022.pdf>

Mae'r broses o gyflawni Rhan 2 rhaglen pwyntiau gwefru EV cyhoeddus bellach wedi cael ei chwblhau. Mae'r pwyntiau gwefru newydd yn rhan o

<https://www.dragoncharging.co.uk/>

Gwefru Depo (£300,000 - CLILC), rydym wedi gwneud cais am a chael dyfynbrisiau ar gyfer cysylltiadau grid Depo, ac rydym hefyd yn aros am adroddiad gan APSE i ymchwilio i gynlluniau depo, er mwyn sicrhau eu bod yn bodloni ein gofynion yn y dyfodol o ran seilwaith gwefru EV.

Bydd gofyn cael adnoddau ychwanegol wrth symud ymlaen er mwyn datblygu strategaeth gynhwysol ymhellach ar gyfer disodli'r fflyd, gyda'r nod o ddisodli'r fflyd presennol gyda fflyd ULEV, boed hyn yn drydan, hydrogen neu'n gyfuniad o'r ddau. Bydd y newid yn gofyn am ddiwygiadau/gwelliannau sylweddol i'r seilwaith ar gyfer y cyfleusterau a fydd yn ofynnol ar gyfer y newid hwn, gan gynnwys hyfforddiant.

Mae ceisiadau grant wedi cael eu paratoi a'u cyflwyno er mwyn ariannu Cam 3 rhaglen gwefru EV cyhoeddus yn FY2023/24 - ULEVTF Llywodraeth Cymru (£350,000) a OZEV Llywodraeth y DU ar gyfer grant ORCS (£60,000). Rydym yn aros am ganlyniad ceisiadau ar hyn o bryd.

Mae'r llythyr dyfarnu grant a gafwyd gan LIC (18/05/23) yn amlinellu'r cyllid sy'n cael ei ddarparu, ac mae'r prif ffeithiau fel a ganlyn.

- Cais 2023-24 (£350,000) wedi cael ei leihau, y dyfarniad yw £297,500 (gostyngiad o 15%)
- Dyfarnwyd cyllid newydd ar ffurf grant ar gyfer 2024-25, £370,000
- Dim cyllid cyfatebol tuag at gais arfaethedig ORCS am gyllid fel y gwelwyd yn ystod blynyddoedd blaenorol
- Bydd gofyn i CSC ychwanegu at gyllid grant ORCS OZEV er mwyn ychwanegu at ULEVTF LIC, yna efallai y bydd angen gofyn i CSC ddarparu

cyllid cyfatebol – felly, efallai y bydd gofyn i'r cais am gyllid ar ffurf grant ORCS OZEV gael ymrwymiad ariannol o £40,000 ar sail gwerth bwriadedig y cais

- Mae elfennau o raglen fwriadedig/ eitemau gwariant CSC ar gyfer 2023-24 wedi cael eu tynnu allan a'u rhoi yng nghyllid 2024-24 yn lle hynny, e.e., comisiynu cymorth ymgynghori a chyflogi Rheolwr Prosiect. Bydd CSC yn ymgysylltu â LIC am y mater hwn mewn ffordd weithredol

Cynllun Gweithredu Sero Net

Cyflwynwyd y diweddariad am Gynllun Gweithredu Sero Net i'r Pwyllgor Craffu ym mis Hydref 2022 ac fe'i cyflwynwyd i'r Cabinet yn gynnar ym mis Ionawr 2023.

<https://council.ceredigion.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=148&Mid=291&Ver=4&LLL=0>

Mae allyriadau gweithredol, fel yr amlinellwyd yn y Cynllun Rheoli Carbon, wedi cael eu cyfrifo ac maent yn cyfateb â gostyngiad cronus o 20.48% yn erbyn targed o 15% (2017/18 i 2021/22). Roedd hyn er gwaethaf cynnydd o 11% yn 2021/22, o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol – hon oedd y duedd ddisgwyliedig wrth i bethau ddychwelyd i'r sefyllfa 'arferol' yn dilyn y pandemig.

Cwblhawyd gwaith adrodd am Allyriadau LIC ym mis Medi. Roedd hwn wedi cyfrifo ôl troed cyffredinol y Cyngor o ran allyriadau, ac mae'n cynnwys cwmpas llawer ehangach o allyriadau, sy'n cynnwys gwastraff, trafndiaeth, ac allyriadau caffael, nad ydynt yn cael eu cynnwys yng nghwmpas y Cynllun rheoli Carbon. Pan fyddwn yn ystyried y cwmpas ehangach hwn o allyriadau, mae ein hól troed yn codi i 45,723t T/CO2 y flwyddyn – mae allyriadau caffael a gwastraff yn gyfrifol am 76% o'r allyriadau hyn.

Mae costau ynni wedi codi yn sylweddol. Mae trydan wedi codi tua 70% ac mae Nwy wedi codi tua 300%, sy'n mynd i roi pwysau ar y gyllideb ar draws pob maes gwasanaeth.

Teithio Llesol

Cyhoeddwyd Mapiau Rhwydwaith Teithio Llesol (ATNMs) wedi'u cymeradwyo ar wefan y Cyngor Sir. Darparu rhaglen Cronfa Teithio Llesol yn ystod BA2022/23 ar gyfer datblygu cynllun a mân waith (£500,000) a datblygu cynllun ar gyfer cyswllt cymuned ddiogel Llanrhystud wedi'i ariannu gan grant SRIC Llywodraeth Cymru (£40,000). Ceisiadau wedi'u paratoi a'u cyflwyno ar gyfer cyllid grant Llywodraeth Cymru yn ystod BA2023/24 gan gynnwys Grant Craidd ATF (£0.5M); Cam 1 Plas Gogerddan i Waunfawr (£1.5M); £50,000 SRICS am ddatblygiad cynllun parhaus yn Llanrhystud. Hysbysiad dyfarniad grant o £50,000 ar gyfer SRICS Llanrhystud ond yn aros am hysbysiad o ganlyniad ceisiadau eraill am grant ar hyn o bryd.

Fel yr adroddwyd yn flaenorol, bu'r cais i Lywodraeth y DU ar gyfer uwchraddio a sicrhau adrannau newydd i 'Lwybr Cylch y Cardi' (Llwybr Ystwyth - (Aberystwyth i Dregaron) a Llwybr Aeron - (Aberaeron i Felin-fach) yn aflwyddiannus yn anffodus. Cyflawniad llwyddiannus dau gam cyntaf prosiect gwefru EV cyhoeddus a depo Ceredigion yn ystod BA2022/24 (cyllid ar ffurf grant gan CLILC a Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU) ac yn aros am ganlyniad ceisiadau am grant ar gyfer BA2023/24 ar hyn o bryd.

Mae'r Tîm Cadwraeth wedi dwyn gwerth £1.6M o gyllid i'r Sir er 2019, a llwyddwyd i sicrhau £50,000 ychwanegol yn ddiweddar, sy'n cynnwys prosiectau a gaiff eu rhedeg gan CSC a phrosiectau a gaiff eu rhedeg gan drydydd partïon.

Mae swydd Rheolwr Gwasanaeth Datblygu Asedau i arwain y gwaith o reoli a datblygu asedau naturiol a masnachol Cyngor Sir Ceredigion newydd gael ei hysbysebu, a disgwylir i'r rôl gynnwys ystyried yr asedau er mwyn lleihau cyfraniad CSC i newid hinsawdd, effeithiau bioamrywiaeth a achosir gan newid hinsawdd ac effeithiau uniongyrchol ar fioamrywiaeth gymaint ag y bo modd, yn ogystal â chyfraniad CSC i weithgarwch lleihau effeithiau a gwella bioamrywiaeth.

	<p>A gwblhawyd Effaith Integredig? nodwch pam</p>	<p>Asesiad Os na,</p>	<p>Bydd Adroddiad penodol am y Prosiect yn cynnig diweddariad am ddatblygiad y cynllun</p>
	<p>Crynodeb: Tymor hir:</p>		<p>Mae'r gwaith yn ceisio sicrhau hyfywedd ein cymunedau arfordirol yn y tymor hir</p>
	<p>Integreiddio:</p>		<p>Bydd y cynlluniau yn ceisio gwella'r gweithgarwch economaidd a'r cyfleoedd datblygu, a fydd yn gwella ac yn cynnal yr amgylchedd ar gyfer preswylwyr ac ymwelwyr.</p>
<p>Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:</p>	<p>Cydweithio:</p>		<p>Gweithio gydag eraill gan gynnwys awdurdodau lleol eraill, y sector preifat, a Llywodraeth Cymru er mwyn cyflawni nodau, amcanion a thargedau.</p>
	<p>Cynnwys:</p>		<p>Ymgysylltu gyda a hysbysu'r cyhoedd o ymddygiad ac agweddau cadarnhaol. Cynhelir gweithgarwch ymgynghori llawn yn ystod camau datblygu priodol y cynlluniau.</p>
	<p>Atal:</p>		<p>Gweithio i leihau erydu arfordirol a difrod gan lifogydd yn ein cymunedau arfordirol.</p>
<p>Argymhelliad (argymhellion):</p>			<p>Nodi'r cynnydd sy'n cael ei sicrhau mewn perthynas â Chynlluniau Amddiffyn Afonol ac arfordirol a gwaith lliniaru er mwyn rhoi sylw i'r risgiau a achosir gan Newid Hinsawdd.</p>
<p>Rhesymau dros y penderfyniad:</p>			<p>Amherthnasol</p>

Enw Cyswllt

Phil Jones

Swydd

Rheolwr – Gwasanaethau Priffyrdd,
Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol

**Dyddiad yr
Adroddiad:**

22 Mai 2023